

N:o 31.

Ank. till Riksd. kansli den 22 febr. 1895, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om utarrendering af jagträppen å kronoparker m. m.

(I. A.)

Med anslutning till nästlidne Riksdags sammansatta stats- och lagutskotts hemställan i utlåtande n:o 7 har herr *C. W. Collander*, med hvilken herr *O. B. Olsson* m. fl. instämt, i en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion (n:o 130) föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utreda, huru vida genom utarrenderande af jagträppen å kronoparker och annan kronan tillhörig, odisponerad mark äfvensom å häradsallmänningar inkomst kunde beredas statsverket eller delegarne i dessa allmänningar, dock utan intrång af någons nu bestående lagliga rätt och under sådana arrendevilkor, att jagten å dessa marker väl vårdades och jagträppen utövades utan skada för skogens bestånd, samt derefter för Riksdagen framlägga det förslag till lag i ämnet, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

Såsom i motionen åberopas, hade samme motionär jemväl under 1894 års riksdag väckt förslag i förevarande ämne; och hade med anledning deraf sammansatta stats- och lagutskottet i utlåtande n:o 7 gjort enahanda hemställan, som nu föreliggande förslag innefattar. Utskottets hemställan blef af Andra Kammaren bifallen, men af Första Kammaren afslagen.

Det sammansatta utskottet anförde, bland annat, att utskottet hyste den uppfattning, att staten borde kunna, på sätt motionären

åsyftat, beredas någon inkomst, derigenom att genom arrende upplåtes jagträppen å åtskilliga äldre kronoparker och annan kronan tillhörig, odisponerad mark äfvensom häradsallmänningar samt i all synnerhet å sådana kronoparker, som i senare tider bildats genom inköp för statens räkning af till skogsbörd tjenlig mark, samt att en utredning i detta hänseende borde ega rum, hvilken utredning borde omfatta, dels hvilka kronoparker lämpligen kunde, utan intrång af någons bestående lagliga rätt, genom jagtarrenden upplåtas, dels vilkoren för jagträppens utöfvande med hänsyn till jagtens rätta handhavande och skogens sorgfälliga vård, dels beloppet af de arrendeavgifter, som genom jagträppens utarranderande vore att påräkna, dels ock, beträffande jagträppens upplåtande å häradsallmänningar, huru vida avgiften därför borde tillfalla staten eller dem, som i allmänningen egde del.

I en vid det sammansatta utskottets utlåtande fogad reservation erinras först om att hos de sakkunnige skiljaktiga meningar vore rådande ej mindre angående den inverkan å jagtens ändamålsenliga vård, som utarranderandet af jagträtt å kronoparker och kronan tillhörig, odisponerad skogsmark skulle utöfva, än äfven beträffande den möjlighet till ökade statsinkomster, som en dylik åtgärd skulle medföra.

Å ena sidan hade, enligt hvad i reservationen vidare anföres, åberopats, att erfarenheten skulle visa, att jagten å enskilda områden bäst vårdades å sådana orter, der jagträppen genom arrende förvärfvats af personer, som med intresse för jagten förenat erforderlig insigt uti jagtens rätta handhavande. Sådana arrendatorer hade genom utrotandet af rofdjur fredat det nyttiga villebrådet och sökt bibehålla en god villebrådsstam. På sätt af vederbörande embetsmyndigheter vitsordats beträffande enskilda jagtområden, hade i de trakter, der jagträppen arrenderats af jagtklubbar, jägarförbund eller enskilda personer, jagten väl vårdats jemväl genom sparandet af honor, åtgärder till det vildas skydd och utfodring vintertid samt utplantering af sådana arter af villebråd, hvilka i följd af otjenliga naturförhållanden, sjukdomar och stark förföljelse i betydligare mån förminskats. Genom den ifrågasatta utarranderingen skulle följaktligen statsverket kunna beredas någon inkomst och derjemte en god jagtvård och vildafvelns höjande befrämjas.

Å andra sidan hade framhållits, att genom det sätt, hvarpå jagträppen å ifrågavarande mark blifvit i jagtstadgan ordnad, man åsyftat att bereda »ett slags fridlysta hem», hvarifrån villebrådet sedermera kunde utbreda sig. Det åsyftade ändamålet hade i allmänhet vunnits, i all synnerhet i fråga om elg och rådjur. Säkerhet för villebrådsstam-

mens bibehållande så väl i fråga om sistnämnda djurslag som med afseende å öfriga arter villebråd kunde deremot icke vinnas vid utarrendering, äfven om arrendevilkoren gjordes så stränga som möjligt. Öfvervakandet af dessa vilkors efterlefnad vore nemligen icke möjligt utan betydande kostnad för statsverket, då kronojägarna, hvilka under nuvarande förhållanden kunde efterse, att jagt *icke* utöfvades på kronoparkerna, ej skulle vara i stånd att, sedan jagten utarrenderats och följaktligen ett större eller mindre antal personer vore berättigade att jaga å det utarrenderade området, utöfva tillräcklig tillsyn, att ej oloflig jagt derstädes utöfvades. Jagtförhållandena inom landet vore ock sådana, att genom utarrendering af ifrågavarande mark någon väsentlig inkomst icke skulle kunna vinnas. I Norrland och Dalarne skulle, med undantag af ripmarkerna i närheten af jernväg i Jemtland, jagtarrendena i allmänhet icke röna någon efterfrågan, åtminstone ej till nämnvärda pris, och då detta vore förhållandet i fråga om enskildes egendom, som med afseende å kommunikationer vore bättre lottad än statens skogsmark derstädes, förefunnes ingen utsigt att för det nuvarande genom jagtarrenden i de norra orterna bereda statsverket någon afsevärd inkomst. I de södra delarne af riket skulle visserligen flera kronoparker, särskildt med afseende å tillgången af elg å vissa bland dem, blifva begärliga för enskilde. Men då i allmänhet å kronoparkerna icke funnes rapphöns- eller orrmarker, hvilka marker vore de mest eftersökta och betingade de högsta jagtarrendena, och de nu befintliga elgstånden genom jagträttens upplåtande på arrende snart skulle sprängas, skulle arrendesummorna för kommande arrendeperioder nedsjunka till en obetydlighet.

För den genom 1864 års jagtstadga införda uttryckliga bestämmelsen, att jemväl å häradsallmänningar jagträtten skulle vara Kongl. Maj:t och kronan förbehållen, hade emellertid såsom hufvudsakligt skäl anförts, att ett öfverlåtande af jagträtten till samtliga delegarne i en dylik allmänning eller häradsboarne skulle för dem sjelfva medföra icke fördel och nytta, utan snarare motsatsen, i det att allt nyttigt vildt genom jagtmarkens upplåtelse till alla snart skulle komma att nästan helt och hållet utrotas. Vid detta förhållande och då man ansett antagligt, att genom jagträttens utarrendering tillräckligt skydd i detta afseende skulle kunna vinnas, borde i öfvervägande tagas, huru vida icke det skulle kunna öfverlemnas åt delegarne i häradsallmänning att besluta, om utarrendering af jagträtten å sådan allmänning skulle ega rum, och delegarne deri på detta sätt erhålla nytta af jagten å allmänningen.

Derjemte syntes det lämpligen kunna ifrågasättas, om ej jagträtten å sådana kronoparker, som i senare tider bildats genom inköp för statens räkning af till skogsbörd tjenlig mark, borde upplåtas mot arrende. Bibehölles de af ålder befintliga kronoparkerna såsom de fridlysta stamhåll för villebråd, hvilka den ena delen af de sakkunnige ansett såsom nödvändiga vilkor för en god jagtvård, syntes det icke kunna möta någon betänklighet att i fråga om de nytillkomna kronoparkerna använda arrendesystemet, som af andra betraktats såsom det lämpligaste sättet för vinnande af detta mål.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ansåge de i denna reservation deltagande ledamöterna af det sammansatta utskottet, att Riksdagen borde i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utreda, huru vida genom utarrenderande af jagträtten å de i senare tider bildade kronoparker äfvensom å häradsallmänningar inkomst kunde beredas statsverket och delegarne i dessa allmänningar, dock under sådana arrendevilkor, att jagten å dessa marker väl vårdades och jagträtten utöfvades utan skada för skogens bestånd, samt derefter för Riksdagen framlägga det förslag till lag i ämnet, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

Då utskottet nu går att yttra sig öfver den ifrågavarande motionen, får utskottet till en början anföra de i berörda hänseende gällande bestämmelser, hvilka innefattas i §§ 1—3 af kongl. jagtstadgan den 21 oktober 1864 och äro af följande lydelse:

»§ 1. Kongl. Maj:t och kronan tillkommer jagträtten å dess hägnade jagtparker och djurgårdar, å mark, hörande till kongl. lustslotten och andra till Kongl. Maj:ts disposition ställda lägenheter, å kungsgårdar, kungsängar, kronoparker och all annan Kongl. Maj:t och kronan tillhörig, odisponerad mark, äfvensom å häradsallmänningar, ehvad de stå under allmän vård eller under menigheters gemensamma förvaltning.

§ 2. Jagten å berörda marker utöfvas af Kongl. Maj:t sjelf och chefen för dess hofjägeristat jemte dem, som vid sådana tillfällen äro följaktiga; dock må jagt å samma marker med undantag af dem, som äro ställda till Kongl. Maj:ts disposition, der Kongl. Maj:t om jagten särskildt förordnar, utöfvas jemväl af chefen för (skogsstyrelsen *) jemte dem, som honom åtfölja, äfvensom för egna personer, af Konungens befallningshafvande, hvar och en inom sitt län, samt af de till skogs- och jägeristaten hörande tjenstemän, hvar inom sitt tjenstgöringsområde.

*) Nu domänstyrelsen enligt kongl. brefvet den 10 november 1882.

Skogs- och jägeribetjente ega att å de marker, som stå under deras bevakning, anställa jagt efter skadliga rofdjur, samt med (skogsstyrelsens) för viss tid eller tills vidare lemnade tillåtelse äfven efter annat vildt eller vissa arter deraf.

Utan Kongl. Maj:ts särskilda nådiga tillstånd får dock ej å någon af ofvan omnämnda marker jagt utöfvas efter elg, hjort, rådjur, vildren eller svan.

§ 3. I öfrigt har hvar och en, som jord eger, rätt att derstädes med de inskränknings, som här nedan stadgas, all jagt idka. Enahanda rätt tillkommer boställshafvare och kronohemmans åbo å bostället eller kronohemmanets egor, — — — — —

Å jord, som till bruk åt någon upplåtes, tillhöre jagträppen brukaren, der ej annorledes aftalas.»

Af hvad i detta ärende förekommit framgår, att olika meningar gjort sig gällande i fråga om handhavande af jagträppen å kronoparkerna och kronans odisponerade skogsmark. Önskvärdheten af att staten måtte kunna af denna jagträtt beredas inkomst har deremot icke blifvit bestridd; och då äfven utskottet anser, att den källa till inkomst, som förefinnes i jagträppen å kronans förenämnda egendom, icke bör lemnas obegagnad, synes det utskottet med skäl kunna ifrågasättas, huru vida icke åtgärder i sådant syfte böra vidtagas. Härvid har det emellertid icke undgått utskottets uppmärksamhet, att vårt lands långsträckta läge med dess väsentliga olikheter i de klimatiska förhållandena föranleder, att i de skilda landsdelarna ej allenast olika slag af villebråd förekomma och olika sätt för dess uppträdande och förekomst kunna iakttagas, utan äfven att olika betingelser framställa sig såväl för villebrådets fredande som för bedrifvande af jagten derefter. Särskildt har utskottet ansett, att utöfvandet af jagträppen i Norrland icke skäligen kan underordnas samma bestämmelser, som i sådant hänseende kunna vara lämpliga i afseende å öfriga delar af riket.

Emot sammansatta stats- och lagutskottets vid nästlidne års riksdag i detta ämne afgifna förslag, hvilket, såsom ofvan nämnts, till alla delar öfverensstämmer med det nu föreliggande, framställdes under frågans behandling i Första Kammaren åtskilliga beaktansvärda erinringar med hänsyn till den fara för villebrådets allt för starka beskatande och möjliga utrotande, detsamma innebure. Och mot det i ofvan omnämnda reservation framställda förslag om utarrendering af jagträtt allenast å de i senare tider bildade kronoparker får utskottet göra den

anmärkning, att det i sig innebär synnerligen stora svårigheter, enär dessa kronoparker i de flesta fall bildats för att sammanslås med de marker, kronan redan förut egt.

I sammanhang härmed har utskottet velat meddela, att äfven ifrågasatts, huru vida icke af jagträtten å kronoparkerna möjligen skulle kunna beredas inkomst för statsverket genom att denna rätt fortfarande öfverlemnades åt dem, af hvilka densamma hittills utöfvats, men med vilkor att, på sätt i vårt grannland Danmark lärer ega rum, jagtbytet för kronans räkning försäljes.

Vid det förhållande, att synnerligen skiljaktiga meningar i förevarande ämne sålunda blifvit uttalade, har i saknad af vederbörlig utredning utskottet icke tilltrött sig kunna framställa något förslag till frågans lösning. Då emellertid, på sätt förut framhållits, utskottet funnit önskvärdt, att inkomst kunde af jagträtten å kronoparkerna och annan kronan tillhörig, odisponerad mark statsverket tillföras, har utskottet trott sig böra föreslå Riksdagen att påkalla Kongl. Maj:ts uppmärksamhet å förevarande ämne.

Hvad beträffar jagträtten å häradsallmänningar och den inkomst, som af densamma må kunna allmänningarnes delegare beredas, föreställer sig utskottet, att Kongl. Maj:t, i sammanhang med föranstaltande af utredning i ofvannämnda ärende, äfven kommer att från allmänningstyrelserna infordra yttrande öfver jagträttsfrågan, i hvad den kan dem vidkomma; hvadan sålunda motionen i denna del icke synes erfordra någon särskild åtgärd från Riksdagens sida.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, efter frågans utredning, täcktes taga i öfvervägande, på hvad sätt genom tillgodogörande af jagträtten å kronoparkerna och annan kronan tillhörig, odisponerad mark inkomst må beredas statsverket, samt derefter till Riksdagen afgifva förslag i ämnet.

Stockholm den 22 februari 1895.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.